SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III.ÚS 557/2011-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 13. decembra 2011 predbežne prerokoval sťažnosť J. K., H., zastúpeného advokátom JUDr. E. K., K., pre namietané porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Sžf/33/2010 zo 14. júla 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. K. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. novembra 2011 doručená sťažnosť J. K., H. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. E. K., K., pre namietané porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej

republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Sžf/33/2010 zo 14. júla 2011 vo výroku o trovách konania.

Z podania a jeho príloh vyplynulo, že sťažovateľ sa žalobou o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia a postupu žalovaného D. podanou na Krajskom súde v Žiline (ďalej len „krajský súd“) domáhal ochrany proti rozhodnutiu žalovaného č. I/228/13474-103456/2009/993168-r zo 16. septembra 2009. Krajský súd rozsudkom č. k. 21 S/83/2009-60 z 21. mája 2010 zrušil napadnuté rozhodnutie správneho orgánu a vec mu vrátil na ďalšie konanie a uložil zaplatiť žalovanému trovy konania. Na základe odvolania žalovaného najvyšší súd ako súd odvolací rozsudkom sp. zn. 5 Sžf/33/2010 zo 14. júla 2011 zmenil rozhodnutie krajského súdu tak, že okrem rozhodnutia žalovaného zrušil aj predchádzajúce prvostupňové rozhodnutie správneho orgánu. O trovách odvolacieho konania rozhodol najvyšší súd podľa § 224 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) v spojení s § 246c ods. 1 prvej vety OSP a § 250k ods. 1, ako aj § 151 ods. 1 v spojení s § 211 ods. 2 a § 246c ods. 1 prvej vety OSP tak, že sťažovateľovi priznal ich náhradu, pretože aj napriek tomu, že sám odvolanie nepodal bol v tomto konaní úspešný. Náhradu trov odvolacieho konania však nepriznal sťažovateľovi v požadovanej výške, pričom poukázal na rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 78/03, podľa ktorého trovy vynaložené účastníkom konania v spore musia byť v príčinnej súvislosti s jeho procesným postojom k predmetu konania. Ich vynaložením sa musí sledovať procesné presadzovanie uplatneného nároku alebo procesná ochrana proti takému tvrdenému nároku. Najvyšší súd nepriznal sťažovateľovi právny úkon – prevzatie veci, prípravu zastúpenia a prvú poradu s klientom v odvolacom konaní a náhradu hotových výdavkov tak, ako ich právny zástupca sťažovateľa uplatnil, pretože ich nepovažoval za účelne vynaložené.

Sťažovateľ v sťažnosti uvádza:

„6. Výrok o trovách konania v rozsudku Najvyššieho súdu SR č. 5 Sžf/33/2010 zo 14. júla 2011 nie je založený na dostatočných a právne relevantných dôvodoch a nezodpovedá konkrétnym okolnostiam prerokovanej veci. Výrokom o trovách konania došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu podľa

čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

7. Súd uvádza, podľa ktorých ustanovení O. s. p. rozhodoval o náhrade trov odvolacieho konania. Súd pri rozhodovaní o náhrade trov odvolacieho konania mal postupovať aj podľa § 142 ods. 1 a § 150 ods. 1 O. s. p. Z odôvodnenia výroku o trovách konania v rozsudku Najvyššieho súdu SR č. 5 Sžf/33/2010 vyplýva, že súd podľa týchto ustanovení O. s. p. nepostupoval.

8. Podľa ustanovenia § 142 ods. 1 O. s. p. účastníkovi, ktorý mal vo veci plný úspech, súd prizná náhradu trov potrebných na účelné uplatňovanie alebo bránenie práva proti účastníkovi, ktorý vo veci úspech nemal. Podľa ustanovenia § 150 ods. 1 O. s. p., ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, nemusí súd výnimočne náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať. Súd prihliadne najmä na okolnosti, či účastník, ktorému sa priznáva náhrada trov konania, uviedol skutočnosti a dôkazy pri prvom úkone, ktorý mu patril; to neplatí, ak účastník konania nemohol tieto skutočnosti a dôkazy uplatniť.

9. Ustanovenie § 150 O. s. p. umožňuje súdu, aby v rámci svojho uváženia v medziach tohto zákonného ustanovenia priznal tomu účastníkovi, ktorému inak patrí náhrada trov konania, túto náhradu len sčasti. Zákon ako dôvod na použitie uvedeného ustanovenia uvádza okolnosti hodné osobitného zreteľa, ktoré zákon neuvádza ani exemplifikatívne, čo však neznamená, že tým vytvára priestor na voľnú úvahu súdu. Hranice sudcovskej úvahy sú dané účelom právnej úpravy náhrady trov konania, ktorá jej nepriznanie alebo priznanie len sčasti úspešnému účastníkovi pripúšťa len ako výnimku zo všeobecného procesného princípu zodpovednosti za výsledok sporového konania (IV. US 248/08, III. US 212/09). V nepriznaní náhrady trov konania, resp. len ich čiastočným priznaním účastníkovi, ktorý mal vo veci plný úspech ide o celkom výnimočný prípad, ktorý musí byť v rozhodnutí aj náležité odôvodnený. Úvaha všeobecného súdu o tom, či v danej veci sú splnené dôvody na aplikáciu § 150 O. s. p. musí byť v rozhodnutí všeobecného súdu riadne odôvodnená podľa citovaných princípov a zásad, pretože v opačnom prípade by mohlo ísť o postup, ktorý by mohol mať črty svojvôle.

10. Rozhodovanie o náhrade trov je súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka

konania na súdnu ochranu (II. ÚS 56/05, IV. ÚS 170/08). Obsahom práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je ratione materiae aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (Robins c. Spojené kráľovstvo z 23. 9. 1997). Zásada spravodlivosti obsiahnutá v práve na spravodlivé súdne konanie, ktoré vyplýva z čl. 46 ods. 1 Ústavy SR vyžaduje, aby výrok o trovách konania, ktorý je súčasťou súdneho konania bol založený na dostatočných a právne relevantných dôvodoch zodpovedajúcich konkrétnym okolnostiam prerokovanej veci.

11. Dôvody Najvyššieho súdu SR, ktorými odôvodňuje nepriznanie časti trov skutkovú podstatu ustanovenia § 150 O. s. p. zjavne nenaplňujú, vybočujú z jeho účelu, chýba im logický zmysel, pričom skutočnosti, o ktoré súd opiera nepriznanie trov konania sú v extrémnom nesúlade s obsahom spisu. Rozsudok Najvyššieho súdu SR č. 5 Sžf/33/2010 v časti o náhrade trov konania je zjavne svojvoľný a arbitrárny.“

Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vo veci nálezom takto rozhodol:

„1. Najvyšší súd SR rozsudkom č. 5 Sžf/33/20I0 zo 14. júla 2011 vo výroku o trovách konania porušil základné právo J. K. na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Rozsudok Najvyššieho súdu SR č. 5 Sžf/33/2010 zo 14. júla 2011 sa vo výroku o trovách konania zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie a rozhodnutie.

3. J. K. sa priznáva náhrada trov právneho zastúpenia pred Ústavným súdom SR podľa ustanovenia § 11 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. za 2 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti) vo výške 247 €, režijný paušál 14,82 € a DPH 20% vo výške 52,36 €. Spolu trovy konania predstavujú 314,18 €, ktoré je Najvyšší súd SR povinný vyplatiť na účet jeho právneho zástupcu do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu (sťažnosti) podľa ustanovenia § 49 až § 56 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Za zjavne neopodstatnenú možno považovať aj takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (III. ÚS 175/03).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Rozhodovanie o náhrade trov konania je súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05).

Ústavný súd však posudzuje problematiku náhrady trov konania zásadne iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o náhrade trov konania pristupuje len za celkom výnimočných okolností (IV. ÚS 248/08, IV. ÚS 182/09). Ústavný súd môže zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o trovách konania iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého súdneho konania.

Ústavný súd vzhľadom na svoju doterajšiu judikatúru považuje zároveň za potrebné pripomenúť, že nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmavať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmavať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlniteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00).

Podstatou sťažnosti je tvrdenie, že najvyšší súd v odvolacom konaní pri rozhodovaní o otázke náhrady trov odvolacieho konania postupoval v rozpore so zákonom, keď nerozhodoval v zmysle ustanovení § 142 ods. 1 a § 150 ods. 1 OSP.

Podľa § 246c ods. 1 prvej vety OSP a pre riešenie otázok, ktoré nie sú priamo upravené v piatej časti OSP, sa použijú primerane ustanovenia prvej, tretej a štvrtej časti tohto zákona.

Podľa 211 ods. 2 OSP ak tento zákon neustanovuje inak, pre konanie na odvolacom súde platia primerane ustanovenia o konaní pred súdom prvého stupňa.

Podľa § 250k ods. 1 OSP ak mal žalobca úspech celkom alebo sčasti, súd mu proti žalovanému prizná právo na úplnú alebo čiastočnú náhradu trov konania. Môže tiež rozhodnúť, že sa náhrada trov celkom alebo sčasti neprizná, ak sú na to dôvody hodné osobitného zreteľa.

Podľa § 142 ods. 1 OSP účastníkovi, ktorý mal vo veci plný úspech, súd prizná náhradu trov potrebných na účelné uplatňovanie alebo bránenie práva proti účastníkovi, ktorý vo veci úspech nemal.

Podľa § 150 ods. 1 OSP ak sú dôvody hodné osobitného zreteľa, nemusí súd výnimočne náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať. Súd prihliadne najmä na okolnosti, či účastník, ktorému sa priznáva náhrada trov konania, uviedol skutočnosti a dôkazy pri prvom úkone, ktorý mu patril; to neplatí, ak účastník konania nemohol tieto skutočnosti a dôkazy uplatniť.

Najvyšší súd takýto postup odôvodil takto:

„O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 224 ods. 2 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP a § 250k ods. 1 OSP ako aj § 151 ods. 1 OSP v spojení s 211 ods. 2 a § 246c ods. 1 veta prvá OSP tak, že žalobcovi priznal ich náhradu, pretože aj napriek tomu, že sám odvolanie nepodal bol v tomto konaní

úspešný. Náhrada trov odvolacieho konania pozostáva z náhrady trov právnej služby -podanie vyjadrenia na odvolanie došlé súdu 26. júla 2010 á 123,50 eura, doplnenie odvolania došlé 18. apríla 2011 á 123,50 eura a účasť na verejnom vyhlásení rozsudku pred najvyšším súdom dňa 14. júla 2011 á 30,88 eura + 3 x režijný paušál á 7,41 eura + 20 % DPH - 53,85 eura, t. j. spolu 123,50 x 2 + 30,88 + 7,41 x 3 = 269,23 eura + 53,85 eura = 323,08 eura (§ 11 ods. 4, § 14 ods. 1 písm. b/ a ods. 6 písm. b/, § 19 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. v znení do 01. júna 2010, ktorú sumu je žalovaný povinný zaplatiť advokátovi JUDr. E. K. (§ 149 ods. 1 OSP spojení s 211 ods. 2 a § 246c ods. 1 veta prvá OSP).

Pokiaľ právny zástupca žalobcu žiadal priznať aj ďalšie trovy ako prevzatie a prípravu zastúpenia a prvú poradu s klientom v odvolacom konaní, odmena za takýto úkon právnej služby (§ 14 ods. 1 písm. a/ vyhlášky č. 655/2004 Z. z. mu už bola priznaná súdom prvého stupňa a pre odvolacie konanie ju nemožno účtovať osobitne. Taktiež pokiaľ ide o náhradu notových výdavkov za cestovné z K. do B. a späť vo výške 407,45 eura ja nocľažné za izbu „De Luxe“ v hoteli vo výške 118,65 eura, právny zástupca žalobcu nijako nepreukázal (napr. čestným prehlásením), že do B. pricestoval výlučne a osobitne iba na vyhlásenie rozsudku v tejto veci.

Najvyšší súd v tejto súvislosti v súlade s rozhodnutím Ústavného súdu Slovenskej republiky vo veci sp. zn. II. ÚS 78/03 dáva do pozornosti, že trovy vynaložené účastníkom konania v spore musia byť v príčinnej súvislosti s jeho procesným postojom k predmetu konania. Ich vynaložením sa musí sledovať procesné presadzovanie uplatneného nároku alebo procesná ochrana proti takému tvrdenému nároku.

Účelnosť sa v zásade dá stotožniť s nevyhnutnosťou alebo právnou možnosťou vynaloženia trov spojených s ústavne zaručeným právom na právnu pomoc v zmysle dotknutého článku 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a trovy právneho zastúpenia sa vo všeobecnosti za účelne vynaložené trovy považujú. Trovy potrebné na účelné vynaloženie alebo ochranu práva sa však nemôžu posudzovať ako celok a aj keď má účastník nárok na náhradu trov konania, pretože mal vo veci plný úspech, každý úkon alebo každé platenie trov treba posudzovať samostatne. To platí aj pre trovy právnej pomoci...

Vychádzajúc z uvedeného nemohol najvyšší súd hotové výdavky tak, ako ich právny zástupca žalobcu uplatnil, považovať v zmysle § 250k ods. 1 OSP za účelne vynaložené

a z tohto dôvodu tieto ani nemohol žalobcovi priznať. K tomuto len poznamenáva, že ak verejné vyhlásenie rozhodnutia najvyšším súdom bolo oznámené na štvrtok 14. júla 2011 o 10.30 hod. a právny zástupca cestoval osobným motorovým vozidlom, hoci aj z K., len preto, aby si vypočul rozsudok, nebol dôvod na ubytovanie v B. deň vopred.“

Najvyšší súd odôvodnil nepriznanie právneho úkonu – prevzatie veci, príprava zastúpenia a prvá porada s klientom v odvolacom konaní tým, že sťažovateľovi bola odmena za prevzatie veci priznaná v prvostupňovom konaní a pre odvolacie konanie tento úkon už nemožno uplatňovať osobitne. Nepriznanie všetkých uplatňovaných hotových výdavkov odôvodnil nepreukázaním príčinnej súvislosti týchto výdavkov s procesným postojom účastníka k predmetu konania a spochybnil aj účelnosť vynaložených nákladov.

Ústavný súd skúmal, či otázka posúdenia účelnosti hotových výdavkov a celkovo trov konania najvyšším súdom nevykazuje extrémne vybočenie z pravidiel upravujúcich rozhodovanie o trovách konania, čím by nadobudla táto otázka ústavnoprávny rozmer. Je zrejmé, že účelnosť vynaložených nákladov je podmienkou ich priznania, pričom táto otázka nie je v zákone explicitne vyjadrená. Podmienkou je, že ide o výdavky potrebné na uplatňovanie či bránenie práv účastníka konania. Všeobecnému súdu prináleží hodnotiť ako kritérium pre ich priznanie ich účelnosť, resp. nevyhnutnosť. Táto otázka je vecou úvahy súdu, ktoré však musí byť vždy odôvodnené.

Ústavný súd po preskúmaní sťažnosti dospel k záveru, že rozhodnutie o trovách konania nevykazuje znaky svojvoľnosti ani arbitrárnosti a že najvyšší súd uplatnil zákonom daný priestor pre uváženie účelnosti trov konania, ktoré je ústavne akceptovateľné, a nezasiahol do podstavy a zmyslu základného práva na spravodlivé súdne konanie. Ustanovenie § 250k ods. 1 OSP umožnilo najvyššiemu súdu pri rozhodovaní v správnom súdnictve zvoliť daný postup.

Ústavný súd tak nezistil pri predbežnom prerokovaní predloženej sťažnosti žiadne skutočnosti nasvedčujúce priamej súvislosti medzi rozhodnutím krajského súdu

a sťažovateľom označenými základnými právami, a preto jeho sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. decembra 2011